

Illustrasjonsfoto

Kreative metoder

Tekst | Erik Lerdahl, professor i kreativitet (dr. ing.)

De siste årene er det blitt et økende fokus på kreativitet i næringslivet og i samfunnet generelt. I stillingsannonser spørres det stadig etter mennesker med kreative ferdigheter. Mange ungdommer vil ta utdanninger der de får utfoldet seg kreativt. Flere studier, blant annet en stor studie gjennomført av IBM i 2010, viser at kreativitet blir vurdert som den viktigste ledelseskompetansen for næringslivet. Tilsvarende vurderer ledere kreativitet som den viktigste kompetansen blant sine medarbeidere. Hvorfor er kreativitet så viktig? For det første er kreativitet drivhjul i all nyskaping. Dagens løsninger blir ikke morgendagens løsninger, vi trenger nyskaping for å overleve i morgendagens globale marked. Kreativitet bidrar også til økt trivsel og motivasjon blant de ansatte.

Unge nyutdannede ønsker å komme til arbeidsplasser der de får utviklet seg selv og brukt sine kreative sider.

Alle som lykkes kreativt, arbeider knallhardt og målrettet.

Samtidig med at kreativitet blir ansett som stadig viktigere i samfunnet, er det fortsatt en del stereotypiske oppfatninger av emnet. Noen yrker og personer er kreative, andre er ikke. Vi har til og med benevningene “kreativ industri” og “kreative personer”. Kreativitet blir fortsatt ansett som en mystisk nådegave som enkelte har fått. Men det er helt feil! Kreativitet er ikke

knyttet til spesielle fag eller personer, selv om elevene gjerne får brukt sin kreativitet mer i enkelte fag og noen personer viser større evne til å være kreative. Faktum er at skal man være dyktig i hvilket som helst fag, trengs det kreativitet. Kreativitet kan beskrives som en “muskel” som må trenes opp. Noen har i utgangspunktet mer talent og en større muskel, men alle kan trene den opp. Akkurat som du ikke blir dyktig

Faktum er at ideer sjelden blir ordentlig gode før de blir syretestet og forbedret.

på sykling uten å trene jevnlig, blir du ikke en dyktig idéutvikler uten å trene ofte.

Trening handler om å lære seg å innta en kreativ holdning, lære seg ulike kreative metoder og praktisere jevnlig problemløsning og idéutvikling.

Hva er så en kreativ holdning? Det handler om å tørre å ta risiko og gå ut av komfortsonen, det handler om å kunne leke og være åpen og nysgjerrig, enten det er formgivning, språk, naturfag eller matematikk. Vi blir fort fiksert på eksisterende løsninger og tar ting for gitt. Behovet for å ha det riktige fasitsvaret til enhver tid, som jeg har erfart at skolen fort etterspør, hemmer nytenkning. En kreativ løsning er opplagt i ettertid, men ikke på forhånd.

Undervisning som har for ensidig fokus på pugging kan også fort hemme kreativitet. Selvsagt trengs det grunnleggende ferdigheter i bunnen, men så er det viktig at kunnskapen internaliseres og brukes, blant annet til å angripe problemstillinger fra flere vinkler. Det beste er om elevene kan forstå prinsippene bak teorien i fagene, og får undre seg og leke litt med den og danne sine egne erfaringer. Etter min mening kan man like godt leke og undre seg over problemstillinger i matematikk og naturfag som med musikk, selv om matematikken ofte ender i et svar med to streker under. Elevene i skolen kan sjelden komme opp med helt nye ideer innenfor et fagfelt, men de kan komme opp med ideer som er helt nye for dem. Da jeg studerte fysikk og matematikk på NTH på 80-90-tallet, stusset jeg over at det ikke var mer rom for fabulering og undring i undervisningen. Min skuffelse over undervisningsformen i disse fagene var en medvirkende årsak til at jeg senere tok en doktorgrad på kreativitet.

Kreativitet krever også disiplin og hardt arbeid, det skjer aldri av seg selv. Bohemlivet til "de kreative" som drikker vin og sitter på kafeer, er en myte. Alle som lykkes kreativt, arbeider knallhardt og målrettet. De er oppdatert på sitt fagfelt. De prøver hele tiden å presse seg selv og å finne enda

bedre løsninger. Godt nok er ikke godt nok. Disiplin er blitt en ekstra viktig dyd i vår tid, der elever både skal ha frihet til å velge alt mulig og kan trykke på noen taster og få et svar. For å få elevene til å disiplinere seg er det viktig at de nærmer seg faget på en måte som engasjerer dem. Forskning på kreativitet har nemlig vist at indre belønning og motivasjon er ekstremt viktig.

Gode ideer oppstår heller ikke i et vakuum. For å stimulere til kreativitet hos elevene er det viktig at de lærer seg både å gi og få tilbakemelding. Faktum er at ideer sjelden blir ordentlig gode før de blir syretestet og forbedret. Elevene bør lære seg tidlig at andre kan se både styrker og svakheter ved ideer som de selv ikke ser. Elevene trenger å oppøve seg en evne til å se sine ideer på litt avstand og ikke å ta det personlig om tilbakemeldingen ikke bare er positiv. Hvis fokuset er å utvikle best mulig ideer, er de derimot opptatt av å få mest mulig tilbakemelding, så sant den er konstruktiv og mest mulig konkret. Derfor er det viktig å ha gode og trygge arenaer for tilbakemelding, med spilleregler og rammer for evalueringen. Ved å gi tilbakemelding til andres ideer, utvikler elevene samtidig også sine ferdigheter som idéutviklere. Elevene trenger også å lære seg å bli dyktige til å bygge på hverandres ideer og stimulere hverandre. Senere i livet vil mye av idéutvikling nemlig skje i tverrfaglige grupper, der man ofte arbeider tett sammen med folk som tenker forskjellig.

Idéutvikling handler ikke bare om å utvikle ideer. For å få gode ideer er det viktig med solid research, der man innhenter relevant informasjon og virkelig forstår oppgaven man skal løse. I samarbeid med læreren må elevene også definere rammene for prosjektet. Hva er krav til løsningen? Hva skal jeg løse og ikke løse? Så er det lurt å bli bevisst at informasjonen de innhenter kan være en del av det gamle tankesettet som stenger for nye ideer.

Så sant elevene er seg bevisst hvilke oppgaver som skal løses, er det derfor bare en styrke at de har mest mulig kompetanse på kreativitet. Allerede i barneskolen kan elever lære seg brainwriting og enkle evalueringsmetoder. Elevene i ungdomsskole og videregående skole burde lære seg ulike "tenk ut av boksen"-metoder, som bidrar til utvikling av uvante løsninger som de ellers aldri ville kommet opp med. Og i lærerutdanningene burde det undervises i kreative metoder og hva kreativitet faktisk dreier seg om.

Skal en unngå at kreativitet blir et innholdsløst honnørord, må det stilles kvalitetskrav til kreativt arbeid så vel i skolen som i næringslivet.

Det viser seg dessverre at kompetansen på kreative metoder og prosesser i norske organisasjoner er skremmende lav. I den grad man kjenner noen metoder, er det gjerne brainstorming. Medarbeiderne vet rett og slett ikke hvordan de skal arbeide kreativt. Arbeidet skjer ad-hoc, der man fort går for den første ideen man har i hodet. Kreativitet forblir i stor grad en utydelig kompetanse som politikere og ledere tar med i festtaler - og som folk tror de kan tilegne seg i løpet av et helgekurs. Skal en unngå at kreativitet blir et innholdsløst honnørord, må det stilles kvalitetskrav til kreativt arbeid så vel i skolen som i næringslivet.

ERIK LERDAHL HAR hovedfag i biofysikk, og doktorgrad (dr. ing) i idéutvikling og innovasjonsprosesser fra NTNU i Trondheim. Han er professor i kreativitet ved Norges kreative fagskole.